

Sygn. akt V U 999/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący SSO Stanisław Pilarczyk

Protokolant Anna Sobańska

po rozpoznaniu w dniu 1 lipca 2014 r. w Kaliszu

odwołania J. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 17 lipca 2013 r. Nr (...)

w sprawie J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 17 lipca 2013 r., znak (...), w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy J. K. emeryturę od dnia 1 marca 2013 roku.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 lipca 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., odmówił wnioskodawcy J. K. przyznania prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach, gdyż wnioskodawca nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył wnioskodawca, domagając się przyznania prawa do emerytury. Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Sąd poczynił następujące ustalenia:

Wnioskodawca J. K. urodził się (...). Wniosek o emeryturę złożył 6 marca 2013 roku. Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca udowodnił 29 lat, 3 miesiące okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 4 lata, 5 miesięcy i 24 dni okresów pracy w szczególnych warunkach z tytułu zatrudnienia w Spółdzielni (...)w K..

(okoliczności niesporne)

Wnioskodawca J. K. prawo jazdy kategorii C i CE, uprawniające do kierowania samochodem ciężarowym o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, posiada od dnia 8 lipca 1974 roku (dowód – zeznania wnioskodawcy z dnia 1 lipca 2014 roku i okazane prawo jazdy, kserokopia prawa jazdy – akta osobowe wnioskodawcy z (...) w K. (1)).

Wnioskodawca J. K. od dnia 23 stycznia 1982 roku do dnia 31 marca 1986 roku był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu jako kierowca samochodu ciężarowego marki S., o ciężarze całkowitym 5 ton, w Okręgowym Zakładzie (...)w

P., z siedzibą w R., Oddział w Ś.. W umowie o pracę, w dokumentach osobowo-finansowych, znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy od tego pracodawcy, wynika, iż w okresie tego zatrudnienia stanowisko pracy wnioskodawcy zostało określone jako kierowca, a w dokumencie finansowym z dnia 3 stycznia 1983 roku powyższy pracodawca określił stanowisko wnioskodawcy jako stanowisko kierowcy samochodu ciężarowego S(...) (dowód – świadectwo pracy wnioskodawcy, umowa o pracę wnioskodawcy, dokumenty finansowo-osobowe – akta osobowe wnioskodawcy z (...)w P., zeznania świadka J. K. (1)– k. 104 akt sądowych, zeznania świadka M. P.– k. 105 akt sądowych, zeznania wnioskodawcy z dnia 3 grudnia 2013 roku [00:18:58][00:26:37]).

Wnioskodawca J. K.od dnia 1 kwietnia 1986 roku do dnia 26 października 1989 roku był zatrudniony w (...)w K. (1), w Bazie w J., w pełnym wymiarze czasu pracy, jako kierowca samochodu ciężarowego marki S(...), o ciężarze całkowitym 5 ton. Z dokumentów osobowo-finansowych, znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy od tego pracodawcy, wynika, iż stanowisko pracy wnioskodawcy zostało określone jako kierowca (dowód – świadectwo pracy wnioskodawcy, dokumenty osobowo-finansowe wnioskodawcy – akta osobowe wnioskodawcy z (...)w K. (1), zeznania świadka L. P.z dnia 21 stycznia 2014 roku [00:20:23][00:28:57], zeznania świadka W. D.z dnia 21 stycznia 2014 roku [00:07:34][00:20:09], zeznania wnioskodawcy z dnia 3 grudnia 2013 roku [00:18:58][00:26:37]).

Wnioskodawca J. K.od dnia 27 października 1989 roku do dnia 31 października 1995 roku był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie (...)w P., jako kierowca samochodu ciężarowego marki J., o ciężarze całkowitym razem z przyczepą 18 ton. Z dokumentów osobowo-finansowych, znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy u tego pracodawcy, wynika, iż ten pracodawca określał stanowisko pracy jako kierowca, a z protokołu z dnia 19 lipca 1995 roku wynika, iż wnioskodawca pracował jako kierowca samochodu ciężarowego J. (dowód – świadectwo pracy wnioskodawcy, dokumenty osobowo-finansowe – akta osobowe wnioskodawcy z Przedsiębiorstwa (...)w P., zeznania świadka R. K.z dnia 3 grudnia 2013 roku [00:39:03][00:47:28], zeznania wnioskodawcy z dnia 3 grudnia 2013 roku [00:18:58][00:26:37]).

Czyniąc powyższe ustalenia faktyczne Sąd dał wiarę w całości zeznaniom wnioskodawcy oraz zeznaniom świadków. Zeznania te wzajemnie się uzupełniają, tworząc pewną spójną, logiczną całość, pozwalając ustalić, iż w spornych okresach wnioskodawca pracował stale, w pełnym wymiarze czasu pracy, jako kierowca samochodów ciężarowych, o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Zeznania te są zbieżne również z dokumentami znajdującymi się w aktach osobowych wnioskodawcy, prowadzonych przez pracodawców wnioskodawcy.

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2009 roku, Nr 15, poz. 1227 ze zmianami) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, tj. 1 stycznia 1999 roku, osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn;

oraz

2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 tej ustawy.

Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego, albo złożenia wniosku o przekazaniu środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 cytowanej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku, o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczonym, będącymi pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionym w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w niższym wieku emerytalnym niż określona z art.

27 pkt. 1. Stosownie do treści art. 32 ust. 2 przytoczonej ustawy, dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w obniżonym wieku, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Szczegółowe warunki uzyskania dochodzonego świadczenia reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, Nr 8, poz. 43, ze zmianami). Zgodnie z treścią § 1 ust. 1 tego rozporządzenia, stosuje się je do pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w jego § 4-15 oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Okresami pracy, uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu, są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia). Okresy pracy w powyższych okolicznościach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2 cytowanego rozporządzenia). Według § 3 cytowanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwanym dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Zaś po myśli § 4 ust. 1 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn;
2. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze lub w świadectwie pracy, to w orzecznictwie powszechnie przyjmuje się możliwość dowodzenia okoliczności szczególnego charakteru lub szczególnych warunków pracy wszelkimi znanymi prawu procesowemu dowodami (por. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 roku, II UZP 998/84, Lex Polonica nr 321128).

W postępowaniu sądowym, toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego, dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo skarżącego do świadczenia i to zarówno wtedy, gdy pracodawca wystawił świadectwo pracy, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionuje jego treść, jak i wówczas, gdy dokument taki z żadnych przyczyn nie może być sporządzony (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 grudnia 2004 roku, III AUa 2472/03, Lex nr 151770).

Również w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1996 roku (II URN 3/95, OSNP 1996/16/239) podniesiono, iż w postępowaniu przed Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych okoliczności, mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość, mogą być udowodnione wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe, zawarte w § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń, dotyczy postępowania wyłącznie przed tymi organami. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 grudnia 2006 roku (I UK 179/06, Lex nr 342283).

Postępowanie dowodowe przed sądem rozpoznającym sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych regulowane jest przepisami kodeksu postępowania cywilnego, zawierającymi odstępstwa od ogólnych zasad postępowania dowodowego, z uwzględnieniem dążenia do pełnego wyświetlenia podłoża sprawy oraz wszechstronnego rozważenia wszystkich kwestii spornych. Nie są w tym zakresie wyłączone, w związku ze staraniami o ustalenie prawa do wcześniejszej emerytury, wątpliwości co do oceny warunków wykonywania pracy, które mogą być usunięte za pomocą wszelkich środków dowodowych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 marca 2000 roku, II UK 446/99,

OSNAPiUS 2001, nr 18 poz. 562; z dnia 8 kwietnia 1999 roku, II UKN 619/98, OSNAPiUS nr 11, poz. 439., OP 2002 nr 2, poz. 26 z glosą aprobującą T. Binczyckiej - Majewskiej; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 roku, III UZP 6/84, Lex nr 14625 i z dnia 21 września 1984 roku, III UZP 48/84, Lex nr 14630).

Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2007 roku (I UK 306/06, Lex nr 47005) podkreślono, iż emerytura z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach przysługuje z tytułu wykonywania konkretnego zatrudnienia, ujętego w odpowiednich wykazach cytowanego wyżej rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku. Osoba taka, wykonująca pracę w szczególnych warunkach, wymienioną w wykazie A, nabywa prawo do emerytury jeżeli osiągnęła wiek 60 lat – mężczyźni (55 lat kobiety) oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym 15 lat w szczególnych warunkach. Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 roku (II UK 3377/03, OSNP 2004/22/392) podkreślono, iż „skutki prawne wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze określone są w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku i utrzymanym jej przepisami w mocy rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze”. W wyroku Sądu Apelacyjnego w Wrocławiu z dnia 19 kwietnia 2012 roku (III AUa 222/12, Lex nr 1171355) podniesiono, iż dla uznania konkretnego rodzaju lub stanowiska pracy za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze decydujące znaczenie ma to, czy jest to praca wymieniona w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 roku, w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 4 ze zmianami) oraz w wykazach stanowiących załącznik do tego rozporządzenia, natomiast wykazy stanowisk ustalane przez właściwe podmioty, w odniesieniu do podległych zakładów pracy, mają jedynie charakter porządkujący. Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2010 roku (I UK 324/09, Lex nr 1001287) podniesiono, iż § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku, w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zmianami) nie mogą być interpretowane w ten sposób, że pracownicy, zatrudnieni na stanowiskach nie wymienionych w wykazach branżowych, nie mają prawa do świadczeń emerytalnych przysługujących ze względu na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, pomimo tego, że pracę taką faktycznie wykonywali. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podniósł, iż regulacja zawarta w § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia, uprawniająca wymienione w nich podmioty do sporządzenia w podległych i nadzorowanych zakładach pracy wykazów stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B, nie rozszerzała ani nie ograniczała uprawnień pracowników, gdyż wykazy branżowe musiały być dostosowane do treści załączników do rozporządzenia i co do zasady stanowiły jedynie konkretyzację zakresu prac objętych tym rozporządzeniem w poszczególnych resortach i należących do nich zakładach. Inaczej rzecz ujmując, § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia nigdy nie mogły być interpretowane w ten sposób, że pracownicy, zatrudnieni na stanowiskach nie wymienionych w wykazach branżowych, nie mieli prawa do świadczeń emerytalnych przysługujących ze względu na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, pomimo tego, że pracę taką faktycznie wykonywali. Wymienione przepisy z jednej strony odnosiły się do prowadzenia dokumentacji, na podstawie której pracodawca zobowiązany był z mocy § 2 ust. 2 rozporządzenia do stwierdzenia okresów wykonywania pracy w warunkach szczególnych, z drugiej natomiast – uwzględniając specyfikę danego resortu i wchodzących w jego skład zakładów – określały szczegółowo stanowiska pracy, na których występowały rodzaje pracy wymienione w wykazach, stanowiących załącznik do rozporządzenia. W tym tylko zakresie zarządzenie resortowe może być pomocne przy ocenie charakteru i kwalifikacji prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach. Te właśnie kryteria decydują bowiem o zakwalifikowaniu prac danego rodzaju do prac wymienionych w wykazie A lub B załącznika do rozporządzenia, których wykonywanie uprawnia – na podstawie art. 32 ust. 1 tej ustawy – do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, przy uwzględnieniu stopnia ich wpływu na wcześniejszą utratę zdolności do wykonywania zawodu. Dalej Sąd Najwyższy podniósł, że zarządzenia resortowe nie mieszczą się w kategorii źródeł powszechnie obowiązującego prawa (art. 87 Konstytucji RP) mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjnie podległe organowi wydającemu te akty, a w konsekwencji nie mogą stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów (art. 93 ust. 1 i 2 Konstytucji RP).

Stanowisko Sądu Najwyższego w całości poparł Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 24 kwietnia 2013 roku (III AUa 238/13, Lex nr 1313374) podnosząc, iż źródłem prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest ustawa z 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jak i rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zmianami). Nie jest nim natomiast zarządzenie resortowe, jako że nie stanowi źródła prawa – art. 87 Konstytucji RP.

Dla oceny czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego stanowiska, tylko rodzaj powierzony mu pracy. Praca w szczególnych warunkach, to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy), w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku, w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 roku, II UK 21/10, Lex nr 619638; wyrok Sądu Apelacyjnego w Wrocławiu z dnia 16 lutego 2012 roku, III AUa 1797/11, Lex nr 1130404).

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 września 2012 roku (III AUa 205/12, Lex nr 1220575) podniesiono, iż kwestia podległości danego pracodawcy określonej ministrowi nie ma przesądzającego znaczenia przy ustalaniu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, gdyż decyduje przyporządkowanie określonej w wykazie rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku, w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, pracy do danej branży przemysłowej, a nie kwestia przynależności pracodawcy do danego resortu.

Natomiast w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 6 marca 2013 roku (III AUa 974/13, Lex nr 1451686) podniesiono, iż „z faktu, że właściwy minister czy kierownik urzędu centralnego ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne, iż praca na tym stanowisku była wykonywana w takich warunkach i odwrotnie – brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może, w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych, stanowić negatywną przesłankę dowodową”.

W wykazie A, dział VIII poz. 2 załącznika do wyżej cytowanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku, jako praca w szczególnych warunkach wymieniona jest praca kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

W zarządzeniu Nr 64 Ministra Komunikacji z dnia 29 czerwca 1983 roku, w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (Dz. Urz. M.B. z 1983 roku Nr 10 poz. 77) wykaz A dział VIII poz. 2 pkt. 5, jako praca w szczególnych warunkach wymieniona jest praca kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

Tak więc jeżeli wnioskodawcy zaliczymy do okresów pracy w szczególnych warunkach, jako kierowcy samochodu ciężarowego o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, od dnia 23 stycznia 1982 roku do dnia 31 października 1995 roku, oraz zaliczymy okres pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 4 lat, 5 miesięcy i 24 dni, który został uznany przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji, to na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca udowodnił daleko ponad 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach.

Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca udowodnił również ponad 25-letni okres składkowy i nieskładkowy, ma ukończone 60 lat, nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Na podstawie art. 129 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach, emeryturę wnioskodawcy należało przyznać od dnia 1 marca 2013 roku, a więc od miesiąca, w którym wnioskodawca złożył wniosek o emeryturę.

W tym stanie rzeczy zaskarżona decyzja, zgodnie z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., podlegała zmianie i orzeczono jak w wyroku.